

Бүгү чурттарнын пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

189 (11387)

1980 чылдың август 14, четверг

1925 чылда үндүлүштүнгөн

Өртөз 2 көп.

«ШЫН» СОЛУНУН КУШ-АЖЫАЧЫ АЛАДЫН ТУГУ

Ол бригаданын кескигүнери «Тоора-Хем» совхозтун Эң-Сүт деп черде мал чөп белектер турар. Олар 130 тонна ситен белектөр планын август 12-ге чедир 91 тонна кылдыр азы 70 хуу күөстөп.

Школячылар мал чөп белектөр ажалдар өгөлдөндөн бээр СЭКП райкомунун, райкомкомун шилтир Кызыл туугун база анык шапталып ийи удаа чаалап алган.

Республиканың бүдүрүлгелери, ажил-агыйлары сьездиге уткуштур бедиткен социалистиг хүлээлгелерни ап турар.

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели Танды районун Хоу-Аксы суур Советинин ажилчы чоңоорунин коллективтеринин СЭКП-нин XXVI съездинин төлөтпиг уткуур дээш социалистиг хүлээлгелеринин дугайын чүталажык көргөш, доктаал хүлээп алган.

СЭКП-нин XXV съездинин төгүдүг шилтирлерин база СЭКП ТК-нын июнь (1980 ч.) Пленумунун шилтирлерин амдыралга боттандырбышаан, Хоу-Аксы суурун кол-кол бүдүрүлгелери бирги чартык чылда алган социалистиг хүлээлгелерин чедикшиктин күөстөп. «Тыва кобальт» комбинат концентраттыг кобальтын бүдүрүлгө планын 100,8 хуу, продукт сайгарынын планын 101,2 хуу, транспорт бүдүрүлгелери чүк сөөртүлгөзүнүн хемчээлин планын 100,7 хуу, Хоу-Аксынын хоушак садым бараан саарылажык планын 100,2 хуу күөстөп.

Хоу-Аксы суурун ажилчылары болгаш алап-хаакчылары, Москван, Ленинградтын болгаш еске-даа хоорайларын муракчы бүдүрүлгелеринин ага-агыйлары дедикши-шаан, СЭКП-нин XXVI съездинин чедикшиктин уткуу-

рунга боттарынын үчүн кинеря-биле бедиткен социалистиг хүлээлгелерин боттарында алган. Ол хүлээлгелерде кол - кичээлгейл күөстөп, кичээлгейл чедикшиктин күөстөп, бүдүрүлгө түрүр, продукциянын шынырып бедитеринче, күш-ажылды, социалистиг чарыштыг органдарынын саймаларынын бедитеринче утландырып турар. Хоу-аксыжыларынын социалистиг хүлээлгелерин чүталажык көргөш. Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели Танды районун Хоу-Аксы суур Советинин ажилчы чоңоорунин СЭКП-нин XXVI съездинин төлөтпиг укуражыр дээш аян социалистиг хүлээлгелерин дедикшир деп доктааткан. Улаус депутаттарынын чер-Чер Советтеринин күөккөчү Хоу-Аксы суур Советинин ажилчы чоңоорунин СЭКП-нин XXVI съездинин төлөтпиг уткуур база 1980 чылдын план-нарыг сөөздөдөн эрте күөстөп дээш бедиткен социалистиг хүлээлгелер алган инициативанын калба-биле кеттердер талаш-биле чогуур органдарыг болгаш политикажылды-тегил ажилдарын чорударын хандылар.

Александра Шарыпова Су-ренни Бай-Хантаны амыл-рал хандырылга комбинаты-нын амылтары «Шура-утбай» дедикшир. Ында хан-утга сны-нишкен. Ол чүтле бүдүрүлгө-

нин муракчыны кылдыр са-надып турар эвес, а биче се-тилдиг, эвлетен-ээлдэ-биле коллективинде сураткаан. Муракчы ишти мында про-фессиял местомудун кежиг-түтү. Ол амылдарын да-дымчтыкын ийи болганда кезээде оларын аразында чорутур. Чене-кеже амыл-ескен ош бедит арга-дуржу-галын, күш-ажылды үлгер-чкен эдербед дээр. Ам ол

Валентина Сналазубованы мергежилге өөредип турар. А. Ш. Сүрөп 10-ту беш чыл-дык планын оонадаан эртен чазым бурун күөстө-көп, ам 1981 чылдын үчүн доозар тоонсулай берген. Ош дараан кылдары кезээ-де бедит шынарды-биле о-надаан.

ЧУРУКТА: хоочун даар-ныкты А. Ш. Сүрөп өөредик-чкен В. Сналазубова-биле.

А. ЗАПЕВТИН ФОТОЗ.

ШАПКЫНЧЫДАРЫНГА ИДИГ

Бүдүрүлгө, ажил-агый черлеринин, эртем организа-цияларынын коллективтери СЭКП-нин XXVI съезди-ниге аалар кылдыр бедиткен хүлээлгелерин алган. Ажилдын ажилын болгаш шынарды бедитеринин чаа-чаа хей кураалдарын олар ажил-херекке, ба-раан бүдүрүлгө шилтирээр. СЭА-нын корреспон-денттеринин шалычы ээлеч дугайында дынамыт-лары.

Москван ийи даараар бүдүрүлгелеринин «Заря» партиялыкын ажил-агый ишчилери кол-ла ийегелди боттарынын арга-мергежил-ге болгаш чаа техникта са-лын турар. Белектел негизде Г. И. Езюковата боттанды-алдар болдурган чарыштын муракчу охурунда чоруп турар. Ол муракчы коллек-тив чыл планын ноябрь 7-ге чедир күөстөп деп шилтир-түтү. Сөзү биче-биле эл-деп турар. Пекте чаа тургу-жал машиналарын хуураалы-дан эрте дозду ажилдарын, хоушак профессионалынын чедикшиктин өөренип алдыр, арга-мергежилди үргүлү бай-лаштыдып турары амылдын графика доктаамал мураар арганы берип турар.

Муракчыларын эгелеш-тирин дедикшир, коллектив чылдын планына неместип үш чүс муу рублунда про-дукция сайгар деп мурун-ла «айчакан турда-ла, ам 600 муу рублунда сайгар деп алаан.

Харьковта №1 бажын ту-дар комбинатын ажил-агый-чылдар бо чылдын эгелеш-ден бээр тос кат бажынарнын бүдүн микрорайонун тууду тургускан.

Социалист Күш-ажылды Малдыр коммунист В. Пла-хоткина удурикам молга-чылар бригадала ийи чедикшиктен көскү үчүн ки-шиштиркен. Ол эчине балтай-гы тускай керээлтиг ажилдар аргана шилтээ коллектив

партиялык ам ботур съезди-ниге аалар болдурар-биле негизде саныла-ла планды ажил бир хүлүн нормал күөстөп турарын хүлээп. Эң хей хемчээлди ажилды кылдыр-биле бригадала ор-ганнастаан.

Татвия ССР-нин Эртемнер академиянын эртемчел-лерин кылган микрорайон кезектерин эгелешкен ажил-дар автомобил В. И. Ленин аттыг ВЭФ каттыкшынын, эл ажилдар. Ол ага те-рексел болбаарыг болгаш дына утү бүдүрүлгө ажилдар.

СЭКП-нин XXVI съездинин шалычы ажил-агый уткуу-рунче ажилчы чоңоорунин бойнастарын сорулга-биле улаус депутаттарынын суур Со-ветинин организа-массааг ажилын дедикшир бедитер. Хоу-Аксынын бүгү бүдү-рүлгелеринин болгаш органи-заацияларын ажилчы чоңо-орунин СЭКП-нин XXVI съез-дининге аалар кылдыр 1980 чылда алган социалистиг хү-лээлгелерин дозду болгаш ажил күөстөп дээш бүгү күөстөп сайгар болгаш Тыва АССР-нин бүдүрүлгелеринин, организаацияларын коллективтерин ону беш чыл-дын дозду чылда алган социалистиг хүлээлгелерин чүталажык көргөш. Хоу-Аксынын бүгү бүдү-рүлгелеринин болгаш органи-заацияларын ажилчы чоңо-орунин СЭКП-нин XXVI съез-дининге аалар кылдыр 1980 чылда алган социалистиг хү-лээлгелерин дозду болгаш ажил күөстөп дээш бүгү күөстөп сайгар болгаш Тыва АССР-нин бүдүрүлгелеринин, организаацияларын коллективтерин ону беш чыл-дын дозду чылда алган социалистиг хүлээлгелерин чүталажык көргөш.

Социалист Күш-ажылды Малдыр коммунист В. Пла-хоткина удурикам молга-чылар бригадала ийи чедикшиктен көскү үчүн ки-шиштиркен. Ол эчине балтай-гы тускай керээлтиг ажилдар аргана шилтээ коллектив

партиялык ам ботур съезди-ниге аалар болдурар-биле негизде саныла-ла планды ажил бир хүлүн нормал күөстөп турарын хүлээп. Эң хей хемчээлди ажилды кылдыр-биле бригадала ор-ганнастаан.

Татвия ССР-нин Эртемнер академиянын эртемчел-лерин кылган микрорайон кезектерин эгелешкен ажил-дар автомобил В. И. Ленин аттыг ВЭФ каттыкшынын, эл ажилдар. Ол ага те-рексел болбаарыг болгаш дына утү бүдүрүлгө ажилдар.

СЭКП-нин XXVI съездинин шалычы ажил-агый уткуу-рунче ажилчы чоңоорунин бойнастарын сорулга-биле улаус депутаттарынын суур Со-ветинин организа-массааг ажилын дедикшир бедитер. Хоу-Аксынын бүгү бүдү-рүлгелеринин болгаш органи-заацияларын ажилчы чоңо-орунин СЭКП-нин XXVI съез-дининге аалар кылдыр 1980 чылда алган социалистиг хү-лээлгелерин дозду болгаш ажил күөстөп дээш бүгү күөстөп сайгар болгаш Тыва АССР-нин бүдүрүлгелеринин, организаацияларын коллективтерин ону беш чыл-дын дозду чылда алган социалистиг хүлээлгелерин чүталажык көргөш.

Социалист Күш-ажылды Малдыр коммунист В. Пла-хоткина удурикам молга-чылар бригадала ийи чедикшиктен көскү үчүн ки-шиштиркен. Ол эчине балтай-гы тускай керээлтиг ажилдар аргана шилтээ коллектив

Кыштаглаашкыга белеткел — соңгаарлаттынмас сорулга

ЧАСТАН ЭГЕЛЭЭШ

Кыштаглаашкыга белеткел баш бурунгаар чору-дар дугайында партия обкомунун болгаш республика-нын Министрлер Чөвүлелинин доктаалы амы хунер-де канчаар күөстөтпиг турармы? Бо айтырыга харым-лап, ажил-агыйда байдалы чүталап бээрин Эрзин ра-йонунун «Чаа орук» совхозун директору Доржу-Белек Бадырович Чопудан бистин корреспондентис ди-лээн.

— Эртен киш районун, оон ийишле бистин совхозун малчыларынга дык берге болуп, хей каража-ногаралды чедирген. Улаус-даа, амыл-даа мал хоу-биле өгөн. Оон бир чылдагалы 1979-80 чылдар-нын кыштаглаашкыгынга четтес бедиткен, сипен-ширивиди малта четир кылдыр белеткен ап шилдааны-аастан болганын минир алаар.

Бичангаш совхозтун уду-рутуга, мал ажилынин спе-циалистери болгаш малчы-нар боттары ол шынымы ки-чээлдеринде чогуур түнөлдү лүдүргөш, ам келер кышта-лаашкыга эң-не хынамчыл бедиткен алырын шилтир-түтү. Апрель айда ажил-агый-нын бүгү малчыларын хурап кыштаглаашкыгын түнөлдү-дерин алаа бүгү талайы чү-таалайык көргөш, кышта-ларын агар септелген — хол, хураган калаларын, чуртталга бажынарнын сеп-теп, оңгалдарын, шалдарын, суг кудар доозаларын четтесеп, үрелтерин ийи алыр, калаларын керек-нин хоорун, саватарыг бай-далыг экинчиди, малтын бү-рүл-де 10-15 тонна едети болуп алырын май 30-ге чедир бүрүн доозарын дугурушкан. Бо бүтүн чазатке көпшөй турган-ла кылды боттады-лар сорулган салган турган.

Кыштаглаашкыга бедет-келдин бирги эгелешин түнө-лдү май 25-ге чедир хынал доозаш, малчыларын чүтле ийчак чазаларынча көжүр-ген.

Дөрт кажаанын капитал септелген кылды ужуруг турган. Оларын ийишле со-хозтун тууду хуураау ам белен кылдыр кылган. Ар-канпары тууду материал ко-гулдан септелгенин турар.

— Кышын уде малга бир кол хергестерин чөп суг болгай. Кодапарын ону-биле үзүктелдирбей хандыр дээш кандыг хемчегер адынганы?

— Совхозта суг сөөртүр тос машинаын адымы ажилды турар, арканпары септелген. Кышын оларын шуптуун ажилдары бис. Оон эгизде бир эл чүе болза суг кудар доозаларын бүрүн-биле одаар кылдыр оларын ийиш-ле суугуларын быжылган кыл-ган, долгандыр кажаагыгаш-тарын тулуп, эки чыгылап алганымыс болур.

Совхозтун дөвкээрине 12 кууду бар. Оларын хей кези-ге ажилды турар. Ычалажык чамаларын, чөжө, Симы, рапыр, Ямалык деп черлерде куудулардан суг оота үмөс, бир машина сугу алгаш-ла, бир шак хире «шандырар». Оон эгизде Чөжөйде үш ку-дук электи ажилдагылаа чогулдан ажилдаа-тран-сформаторлар өрттөген. Чер-ле ийчак, электи ламчыла-галы кыжыл-даа, чайыл-даа доктаамал эвес, үргүлү үр-елер боор чүе-дир. Ону чогу-тамы кылдыр дил, кыларын

Тыва электи четкилеринин, Балгазыла салыры, оон Эр-зине электерин багай бот-талдырып турар.

— Кышын хур ажарын-ны бир кол үнелсин болза малды чыгыр уде эки септири, чай-лаагыгашын эки өрттирер болгай. Бо талазы-биле кан-дыг ажилдар кылдынын ту-рарла, Доржу-Белек Бады-рович?

— Чайгы хуулааны, экиел-ге-профилактиктин ажилдарын кылган, хураганарын пеле-риден анылап үкөш, кыш-таалаашкыга кирер кодапарын ийи четтеселгенин кылмы-лооскан бис. Ам малчынар Тер-Холду, Кава-Сугуни, Тарлашкын хемин, эки оза-беленилгил черлеринде кой-ко септири калалар туралар. Олар-биле харлаанын үргү-лү тулуп, амыл-аал тапчы-ларын экинчелерин хем-чегерин ап турар бис.

— Кыштаглаашкыга бедет-келдин база бир чүтүлэ ке-ээ—малга четир чөмөрин бедиткен алырмы?

— Иис, бо дээрге хунун ий чүтүлэ сорулга болгай. Сов-хозка бо чылды 4 мун 84 тон-на сипенген кезин бедеткээр кодулуген. Август 11-ге чедир 1143 тонна бедеткен алыр-мыс, ол болза планын 27,9 хуу.

Бо хунерде мал чөмө бе-леткээр механизмаан брига-дала, хойжу бригадаларда, өг-беле эвеноларда шупту 180 хире ийи ажилды турар. Ме-ханизмаан, бригадала сипен-ген кезин, пресстези, кышта-ларже уду сөөртүп турар. А мал-чынар сипенген хол кадымы-биле кезип, болуп, сараттаа-рынга кодулуга айт, теве кү-жиг ажилган алыр.

Мал чөмө бедеткен турар бригадаларын, эвеноларын алазында социалистиг чарышты чарлаан. Эртен айлы сөөктү «кадамыга амыл коммунист» Сенилбаа Байыр-оолта уду-рук дөртү хойжу бригадала чүтле совхозта эвес, харын па-лонда эң бедит көжүлүгү чөп ийи алган, шандыган. А а-вентер баштайгы он хонуга №3 хойжу бригадалын (Бон-галдин Иван Дүлүр) кези-генер совхозтарын хойжу бригадаларын алазында кал-барган чарыш мурунку сө-вүтүг үмөс. Адыгтыган бон-галдарга анык шандылаан чыгышкан. Ойонтуу Күш-ажылды алаа, түтүн олага тугаадыл көдөгөш.

Мал чөмө бедеткээрнин планын адыгтыган сентябрь 15-те бүрүн күөстөп алыр ажилын темизин улам хур-гелдер хемчегерин ап турар бис. Бо чүтүлэ керекке утү дуудын суурун агиткватираларын болгаш район төү-үлү бүдүрүлгө, азын органи-заацияларын төлөлдү чедир турар.

Келер кыштаглаашкыга бе-леткелди сөөктү, эң шынымы кыштагалы октябрь 1-ге чедир кылдыр бис.

Х.К. МОНГУШ

ХОВУ-АКСЫ: чаа хүлээлгелер

Хоу-Аксы суур Советинин ажилчы чоңоорунин коллективтеринин бүгү совет улус-биле бир дөмөй, СЭКП ТК-нын июнь (1980 ч.) Пленумунун «СЭКП-нин XXVI съездинин чылалар дугайында» доктаалы аажок уаг сорул кинеринин-биле хүлээп алган деп Тыва АССР-ин Министр-лер Чөвүлели дедикшир.

СЭКП-нин XXV съездинин төгүдүг шилтирлерин база СЭКП ТК-нын июнь (1980 ч.) Пленумунун шилтирлерин амдыралга боттандырбышаан, В. И. Ленинни төвү-түгүн хунунун бээр 110 чыл оюнга бедеткелдер үе-инде тыгын үгүн күш-ажыл-чы ийишкен хатаурушкан. Хоу-Аксы суурун кол бүдү-рүлгелери бирги чартык чылда алган социалистиг хүлээ-лгелери чедикшиктин күө-стөп.

Москван, Ленинградтын болгаш чурттуг еске-даа хоорайларын бүдүрүлгелеринин инициативанын дедикши-шаан, Хоу-Аксы суурун ажилчы чоңоорунин коллективтери СЭКП-нин XXVI съездинин төлөтпиг уткуу-рунга ажилдарын чүталажык көргөш.

«ТЫВА КОБАЛЬТ» КОМБИНАТ СЭКП-нин XXVI съезди-нин ажилдарын хунунге чедир 1981 чылдын баштайгы ийи айында продукт сайга-рынын планын күөсөдир, кон-центрайт кобальтын 1980 чылдын дедикшиктин 0,1 хуу бедитер, күш-ажылды бүдү-рүлгөзүн бедитер 1980 чылдын хамарыштыр 1 хуу өстүрерин чедип алыр. Бүдүрүлгелерин ажилын бол-гаш продукциянын шыныры-даш ийишкен дедикшир. Бүдүрүлгелерин кол фондурларын улам дозду ажилдар. Камал-га чуртун болгаш хуулаа-лыг чөтүлү ажилдар турган. 1980 чылдын төгүлү-гө чедир 100 тонна чыккан одаар чүтүлү, 1 млн. кв.м. шак-аэлектри энергиясы, 100 тон-на кагын ажилдары, 100 куб-метр мот материалдары, 1,5 тонна кагын-чаар материалдары, 1,5 тонна кара метал-продуктын камал алыр. Ажилчыларын болгаш ий-жер-техниктиг ажилдарын бүгү хемчегер-биле бедитер, чарыштын саныларын болгаш күш-ажылды эртемге үндөлдөп организаастар хем-чегерин шилтирер алганын-дан 200 муу рубль эконо-мистиг ажилды алыр.

АВТОТРАНСПОРТ БУДУ-РУЛГЕЗИНИН КОЛЛЕКТИВИ улаус ажил-агыйын 250 муу тонна хемчээлди чүк-чегерин сөөртүлгөзүн бол-гаш чүк саарылажык план-ын 1980 чылдын декабрь 27-ге, күөстөп, пландан айыр 1 муу тонна чүкүтү

сөөртүр. Экономистиг ажилы 1000 рубль болур 12 чазы-тыкчы саныларын шилтирер алыр. Автопарктин техниктиг бедитерин коофициентин планга удуз 1 хуу, ажил-а-лын коофициентин 1,5 хуу бедитер. СЭКП-нин XXVI съездинин ажилдарында чедир 1981 чылдын ийи ай-ларын планын кол фондурларын күөсөдир, а В. Доканов бригадалы ийи ажилдарын 115 хуу күөсөп.

ХОВУ-АКСЫНЫН ХОУШ-АК САДЫНЫН КОЛЛЕКТИВИ 6090 муу рубль хем-чээлди бараан саарылажык планын 1980 чылдын декабрь 29-га күөсөдир, 80 муу рублун бараанын конга планан ажилдар. Саары-ла чыгылаш 5 муу рубль-ге чүтүлүлү, 2 муу рубль-ин планан ажил оруту-алып, болуун продукциянын планан алыр 7 муу рубль-ге бүдүрер. 1981 чылдын ийи айларын планын чедикши-ктин күөсөдир.

Суур Советин, бүдүрүлгелер, организаациялар болгаш чурт-таа хон суур чаагаймы-зыларын ийишкен чөтүлү-лүр, азылдар бажынын, чүтүлү-бажынын, хол туур черин ажил ажилдар, бү-дүрүлгелерин, организаация-ларын.

Социалистиг хүлээлгени Хоу-Аксы суурун, буу-рулгелеринин болгаш организаацияларын төлөлдү-чилеринин хураалыга 1980 чылдын июль 23-те хү-лээп алган.

ХОЖУДААШКЫНДАН УШТУНАР

Доозукчу чылдын планын оонадааларын күөсөдир дээш республиканын туудурулары бо чылдын эртен чедир ай-ларында өзөш эвес ажилдарын кылды бүдүргөн. Ол чөмө дүргүзүлде «Тыва да-дугу» комбинат 1,9 млн. тонна руу арылар комлексти, Каа-Хемини септелде-тууду улаусунаа бүдүрүлгө база-зын, Сүт-Хоу-биле Алаан-Маадыр аразында 9,2 кило-метр орукту, 149 километрге шөйдүгөн электи шугунун, 320 озулугу шөкөлүн, 60 орунуг амнегелен, 140 орун-угу руугар садын, 37.110 дөрбелчин метр чуртталга шө-лү тууду ажилалга кинерген. Көдө ажил-агыйын туудула-рында: 300 баш мийиштик бода малга, 18,9 муу баш хой кирер кажааларын, 2,1 муу кубометр ийирик енаж болган енаж шыгамаларын, 1,5 муу тонна минералдыг чөмү-чигиле склади доздуу зу-жааган болгаш 657 гектар чаа черлерин сугтарган, 989 гектар дөвкөөрдө сугтарылга естемалын алы септен, 32,2 муу гектар олардын суг-би-ле хандыган.

Бо чылдын ийи өрелдегиле шөкөлүлүгүн, коммунал-ажыл-агыйын, салгы болгаш ийиштин чөмөгелери черлерин туудуларын капитал са-лышкычтарын хемчээл хей болган. Эртен 7 айларда чаа мыныг объектилерге 39 миллион рублун ажилдарын кы-лып бүдүргөн.

№3 орук-тууду аргалы-тын, «Сельэлектрострой» тууду-монтаж участогунун, Ийиш херестер министр-ствозун капитал тууду кыл-дыны септелде кылды чери, орук-септелде-тууду участо-гун, «Ремсельбур» трестин тускайжыктан КМК-агын, №3 тускайжыктан тууду өр-елешинин, Коммунал-ажыл-агый министрствозун бот-оруга-чарылажыг участо-гун коллективтери планын оонадааларын чедикшиктин күөсөдир.

Тууду организаацияларын-дын чедикшиктин-биле чер-гелештир улаус ажил-агый-нын бо чүтүлэ адырын ажилында шыныгын четтестер болган чедир кылдымыаан ажилдар хей.

Чамычылдарын хей кези-ге бүдүрүлгө күчүлери болгаш кол фондурларын ажилалга кинеринин планын үкөш. Кол фондурларын ажилалга кинеринин тос айлар планы чүтле 31,8 хуу чөткен, ол дээрге эртен чылдын ол үе-зинин дедикшиктин 24,9 хуу күтүлган-дыр.

Бо чылдын чедир айларын-да көрдүгөн капитал салым-гынын 36,6 хууу шил-

гетинишкен. Тууду-монтаж ажилдарын планы 67,5 хуу күөстөтпиг. Оон ийишле керээлтиг арга-биле кылдыр 73,1 хуу чөткен. Ийиш-биле керээлтиг ажилдар 41 тууду организаациянын чүт-ле 5-и (12,2 хууу) кол ажилдарын планын күөстө-кен. «Шагнартажстрой» трес-тин, чер ажилдары кылды ар-гелде. «Тувагострой» трес-тин, Салгы министрство-зун септелде-тууду участо-гу, Сельэлектростройн кур-комитетинин септелде-тууду участогу, №2 болгаш №3 минерогон КМК-лары, аш-чөм үлөтүлүгүн чүт-үлөтүр өргөлдөдөрүн сеп-телде-тууду участогу хей ажилдарын ажилдарын чедир кылдылар.

Ол мынкан республика амылдар объектилеринин ту-дуу оожум темп-биле чоруп турар. Ук объектилерге ка-питал салымчынын чедир ай-ларда 29,7 хуу чедир шыга-лап адылган, ол база-да эр-кен чылдын дедикшиктин эвөш. Чуртталга шөлүн ажил-лаж кинеринин тос айлар планы 36 хуу күөстөтпиг. Эртен чылдын ол үе-зинин дедикшиктин үк көргүтүп 18,147 дөрбелчин метрге, азы 32,8 хуу эвөш болган. Керээлтиг ажилдар тууду органи-заациялар чуртталга объек-тилерин ажилалга кинерин 54,5 хуу чедирген. Бо тала-зы-биле «Тыва тууду», «Ша-гонартажстрой» трестер, Ми-нерогон КМК-ы кошк ажилал-ган.

Дык хей тууду организа-цияларын удурутуулар тууду ажилын дедикшиктин аргаларын шилтирер алыр, күш-ажылды организаастарын колкөчүрүп турар. Түнө-лдү туудула күш-ажылды доздуу чүтүлү ам-даа кууду. Бирги чартык чылда күш-ажылды бүдүрүлгөзүнүн планы 95,5 күөстөтпиг бол-гаш эртен чылдазын 2,4 хуу күтүлган. Күш-ажылды бүдүрүлгөзүнүн дедикши кү-дуулаанын 1 миллион хире рублун, а кол көргүзүлүп планын күөстөтпигинде 1 миллион рублун тууду-монтаж ажилдарын чедир кылдылар. Ийиш байлаа илангы «Тыва тууду», «Шагонартаж-строй» трестерде, «Кызыл ПС тууду» өргөлдөдөр. Салгы

ҮНҮШ КАМГАЛАЛЫНЫҢ АГРОТЕХНИКТИГ, ХИМИКТИГ АРГАЛАРЫ

1980 жылда үнүштерин хо-
ралакчылардан, зарылдардан
базы бок үнүштерин камга-
лаары-биле республикада
123,5 муң гектарга бөлбөзү-
күмүлгөн чорудар ужуру-
ткан. Аягында 1-де меңзү-
дү азыра, 110,9 муң гектар-
га химикаттар чаштырылган.
Эки чоруктан азы планга 90
хуу күстөгөн. План күстөгөн-
тинге туруп болур, чүбө
дөргө тогаларга база чаш-
тырылган кылдыр, оон аягында
лючеринин баштай кесекенин
соолза, шери-биле демсел
чорудар, гербицидтерин ар-
тын күзүн картофель шөлү-
ге төгөр аллар.

Бир ивас ажалдарын тус-
тус кол хевирлерин аз көр
болза, дык хей совхозтар,
харм районнар белин дүжү-
гү бедилеринин болгаш ону
камгадаларын бол кураары-
ларын ажалдаары турар. Чи-
жэ, хэвирлерге уаур хоран
химикаттарын 10 муң гектар
шөлү чаштырылган планда-
гы болза, херек кырдыга чүбө
3,9 муң гектарга чоруккан.
Ол чүбүлгө хемчегин Чөөн-Хе-
мчик болгаш Тес-Хем районнар
эки болгаш ажалдарын ажал-
дар чүбө 50 хуу күстөгөн
болуп турар. Ыларга ол
ажалды Бин-Хем районун
совхозтарына мырыяй чорут-
кан.

Тарааларын эң дол болган
нептерэе хоралакчыны — бок
үнүштер болур. Бо чылын бок
үнүштерин 100 муң гектар
шөлү химикаттар-биле уу-
тарган. 5 муң гектарга ме-
ханизм арга-биле уузулган
планада. Ажалдарын чорудары-
ныга боттарын талзылган
базы ажалдаары. Селдээ-
химиктин талзылган чаш-
тырылган кылган болза-да,
сөзүлгөсүн хей дүрүзү ол
чорудар кылдарын багыт ивас
ажалдарын. Бок үнүштерин
ажалдар-биле уузулган 92,8
муң гектарга, механизмин де-
мселде 4,8 муң гектарга чо-
рулган.

Чөөн-Хемчик, Каа-Хем бол-
гаш Удуг-Хем районнар бок
үнүштерге уулу химикаттар
чаштырар планга күстөгөн.
Өске артка районнардын со-
вхозтары боттарын органи-
зас чок чорутуу уламзында
базы бок үнүштер үмөс боор
дөр уламзында планга чүбө
50—60 хуу чедирин. Чөжэ,
Бин-Хем, Танды, Бай-Тайга,
Тес-Хем районнарга дөңгү-
лө 1,5—2 муң гектарга хими-
каттар чаштырган.

Тарааларын бок үнүш-
терин уулу химикаттар чаш-
тырган оон дары, ыланга
элемин-доруларды куркуту-
рар чөлдө гербицидтерин
ужур чүбө болган ол ыш-
кан чөлдө чаштырар чорудар
болур турган. Ол болза
куркутурун чөлдө ажал-
дарын эң өшкө карды
талы арталы болур. Ол ду-
гайында Тыва АССР-ни Мин-
истрлер Чөлдөсүн ая-
тышканын-даа бар, совху-
ларга чөлдө санын гербицид-
тер-даа бар. Ындын турбук-
ке, чөлдө-даа ажал-агы ол ар-
таны ажалдаар. Ам курку-
турун чөлдөсүндө боктар ив-

дерлип калган. Уе өрткөн, бок
үнүштерин урезини бажы
берген. Ычанга гербицид-
тер оларга күш чөптөгөн.
Чөөн-Хем эрсе-де, бок үнүш-
тер даа өшкөн үнүп турар,
шөлү гербицидтер чаштырган
болза, куркутурун чөлдө ам
арыг турар йаки.

Совхозтарда бар болуп ту-
рар хоран химикаттар ажал-
дарын, бугурутур машина-
ларын-даа ажаллап турары
чөптө. Оон-биле чөлдөсү-
нүн оларын бугурутукчу куу-
дугу чөлдөсү оларын ажаллап
бибестир. Оон түнелде
Танды районга бугурутук 9
машина-биле 958 гектарга
холукса бугуруткен. Ол болза
чангыс-ла машинамын сезонда
чаштырар нормам-дыр. Бин-
Хем районун ажал-агыларын
ажал бугурутукчу-биле чүбө
477 гектарга, Кызылды—беш
бугурутукчу-биле 200, Чөөн-
Хемчинин—тос бугурутукчу-
биле 100, де гектарга ажал-
лап чаштырган.

Селдээ-химиктин бугурутук 18
машиналыг турган. 11 муң
гектарга экилдер бугуруткен,
а республиканын совхозтары
оон үн катал хей машиналыг
турган. 5-ле муң гектарга
ажалдар чоруткан.

«Х Улуг турал», «Кызыл
тараачын», «Найрал», «Кы-
зыл туу», «Сүт-Хал» совхоз-
тарда хоран химикаттар бугу-
рутур машиналарын шуут
ажалдаарын турар чүбө болза,
ооларын ажал-хөргөн чары-
дап, чүбө салган алганга деп
айтырар чайтар-ла тургус-
туруп чөлдө.

«Хадны», «Кызыл тараачын»,
Ток аттыг, «Х Улуг турал»
болган өске-даа совхоз-
тарда шөлдерин бок үнүш-
терин ужал чүбө-биле болган
чөлдө хоран химикаттар чаш-
тырып уузулган розалда-
канын, а дык хей тавары-
галдаа оон ажалдаарын
айталарын түнелде
шөлдерин бок үнүштер ажал-
лап, чөлдөсүн урезини бы-
гып турар ажалдар. Маана
химикаттарын база ажаллап
болур. Ычанга-даа бок
үнүштерин механизмин арга-
биле уузулган чок кылдыр
уулу күстөгөн салза чогуур.

Оруктар чакында бок
үнүштерин механизмин арга-
биле 4,6 муң гектарга уузулган
чок кылдыр чоруткан. Тан-
дык ол арга-биле 1180, Удуг-
Хемде — 1360, Чөөн-Хемчикте
— 700 гектарын бок үнүш-
терин уузулган, ол ажалды
багыт ивас чорудуп турар.
Каа-Хем, Тес-Хем, Кызыл ра-
йоннарга чөлдө ажалдаарын:
СССР-терин, механизмин
агыларын, орук организаци-
ларын болган өске-даа чө-
лдө ол ажалга таару
пай турары ыш эвас. Бүтү
чөлдө ажалдаарын бок үнүш-
тер-биле демселде чорудар
чүбө болган.

Райондарын бок үнүш-
терин-биле демсел чорудар
хей-ниги инспекцияларын, ра-
йондарын үнүн камгалалы,
иы дөлдө чөлдө бок үнүш-
терин ивас тарап неперер
турары-биле электин, оларын
уузулган талзы-биле уре-
тин-дегиз хемчеглерин алырын
рееспубликанын үнүш камга-
лаалынын станциянын кол
агроному.

Н. ШАГИН,

рееспубликанын үнүш камга-
лаалынын станциянын кол
агроному.

ДЭЭШТИН БЕДИДЕР

ринин удурутукчуларын, агро-
логын активин бедилеринин,
башкыларын, журналистерин,
культура ажалдаарын,
ларын, чогадычы интел-
лигенттерин ийдегил дады-
гышканын марксизм-лени-
низм унверситеттеринин
роль олу турар.

Политикти болган эконо-
микти өөрдегил организас-
тап турар. СЭКП-нин ХХУ
съездинин, ТК-нын дарал-
зындагы Плануларын шип-
тилерин, СЭКП-ТН-нын
пай Плануларын аш И. И.
Брежневтин иваселде айт-
тыган сөзүлгөсүн ажал-
даа күстөдир, талзы-биле
дынакчуларын чөлдө шип-
тедир ажал болган практик-
тин ажал-чорудуларын
чингис дай болур чоруду
улам быжылаарын кичөө-
лө саздыган турар ужурут.
Партия комитеттерин поли-
тикти болган экономикти өөр-
дегил дөштүн бедилерин
ке кичөөлөйи салын. Бүдү-
рүгенин ажалтын болган
ажалын шипарын бедилер
дөшт, беш чылын онаалда-
рын бедилеринин күстөдир,
дүжүтү чадирин чок ажал
алар, мал ажалын хөжүдөр,
партиянын съездинин талеп-
тин утукур дөшт социализм
чарыкка дынакчуларын
идеялыг киришкен турары-
ндаа бугу талзыг дуулар
ужурут.

Ону беш чылын дөжүкчү
уе-тадында ажалды чөлдөр
күжөнишкенин мобил-
ластарын чүбүлгө роль
экономикти өөрдегил систе-
мадаа хамалар. Бедил
өөрдегил чылын экономика-
нын болган өрөсөй бажы-
рылган үнелеринин, күш-

ажалдын ажалтын, мурак-
чы одурутук арга-дуржу-
ланын, ажал-агы механизмин
сайырагачыларын өөрени-
р уламчылаттыган турар.
Экономикти өөрдегил болза
дуругенин ажалтын болган
ажалдын шипарын бедилер-
динге, өрөк-техникти де-
шылган дүрөдөдиринге, күш-
ажалды болган күрүнгөн
сагыла-турмуш, быжыла-
рычы, күш-ажалдын бугу-
рутукчуларын ажалын
өүлдегил хамаларын, беш-
тин уулу ажал-агылыста
бар-ла бугу чөлдө хумгалыг
болган чөлдө ажалдаарын
ажалды чөлдөсүн мобилла-
старын дөшт чөлдө ажал-
даар турар ужурут.

Комсомолдарын болган
ажалдарын идеялыг дала-
гышканын дугайында
партия комитеттерин хуи бугу
санын санышканын көргүсө-
р чугула. Коммунизм
бузулга. Коммунизм пар-
тиянын болган совет улу-
сун революция, дайын болган
күш-ажалды чачылдарында,
марксизм-ленинизмдин идеал-
дарына өзү олар ажалды
идеялыг дөшт комсомолдун
политикти өөрдегил
системазы дуулар ужурут.

Партия өөрдегил систе-
мазын, а ол ышкан комсо-
молдун пропагандист өөрде-
гил, пропагананын массалыг
хевирлерин бугу ды-
накчуларын 1961 чылын
марттан эгелет Ток Комитет-
тин Оттөк лиегиле болган
СССР-нин ХХУ съездинин
өске-даа документтерин өөр-
ени.

Марксизм-ленинизм өөр-
дегил сайырагачыларын-
га, оон дөштүн бедилеринге

шиптирлиг роль пропаган-
дык хамаларын. Чүбө пар-
тиялы өөрдегил системазын
да 2,6 миллион пропаган-
дык ажалды турар. Марксизм-лени-
низмдин, СЭКП-нин болган
ажал-дуна партияларын эр-
тегил коммунизмдин теория-
лыга болган практикадаа
кирген чогадычы сажы-
шканын хамы билери,
партиянын политиказын ай-
тырыларын болган тус
чөлдө органиаларын ажал-
чорудуларын талзы-биле
хөйи билген турары, идея-
лыгидеги ажалды олу
болган чогадычы дөшт-биле
чорудуп билери—бо дөштө
пропагандист бугурутук бол-
ган сипирин алган турар ужу-
рут мыналары-дыр. Партия
комитеттерин, политикти чы-
рышканын бажынар болган
кабинеттерин пропаганда
кадарын өөрдегил сайы-
рагачылар турар ужурут.
Эмелдеген республи-
калар компартияларын ТК-
лары, партия крайкомнары
болган обкомнары чайгы-
ку уездө пропаганда
курстарын эрттир турар-
лар. Лекциялар болган ивас-
келер кылдыр удурутук-
ларын, өрөмдөдирин, идеоло-
гиянын дүржүлгө ажал-
дакчуларын халра тууш,
теоретикти болган мето-
дикти айттырар талзы-биле
конференцияларын база кон-
султацияларын организастап,
тус чөлдө материалдарын,
техникти чөптөдирин болган
көргүзүтүп бедилерин ажал-
даа талзы-биле методикти
рекоммендацияларын бедилер
турар партия комитеттерин бар,
бо дөштө оларын ону шип
кылып турары ол. Бо бугу

БОМБУРЗЕКТИН СУДАЛЫ

СЭТА БОЛГАШ ПМА: КЫСКА ДЫҢНАДЫЛАР, ТАЙЫЛЫЛАР

Үзел-бодалдарнын чаңгыс эви

БЕРЛИН. (СЭТА). СЭКП ТН-
нын Чингине секретары,
СССР-нин Дээди Советинин
Президиумунун Даргазы
Л. И. Брежневтин ГСЧП ТН-
нын Чингине секретары, ГДР-
нын Куруне чөүлөкчүн
Даргазы З. Хонекер-биле
Крымга найралчы ужура-
жышканын дугайында
дынадыгы ГДР-нин төп
солунары бирги арынарды
парлаан.

ГСЧП ТН-нын органы «Но-
ис дөңдөндө» солун бесед-
аны эртин байдалы чүрөк-
ханында болганын дем-
дегил, уи бесед чугаалашкан
бүгү айтырлар дугайы

үзел-бодалдарнын чаңгыс эви
биле демдегилденгенинче он-
ла кичээгенин угулган.
Крым ужуражышканын—
СССР биле ГДР—эвилчилер,
сурукчулар болган өмүктөр
болуп турарын сөткөл өв-
рүнчүг чаа хөргөсү-дир деп,
ол солун бижээн. Ийи чурттуу
арзында херилзаалар хей та-
лазы үндөсүндө хөжүп турар
болган быжыг үндөсүндө да-
ган.

«Нойс дөңдөндө» солунун
демдегилденгенин дугайы алыр-
га, ийи чурттуу партия болган
куруне уаурутукчуларын шериг
талзы-биле дүшүрүлүг
чоруту чавырылар

болган чөптөдиринининин-
ни дүжүрер талзы-
биле нинти-европа конфо-
ренциянын чылыдыр дуга-
йында чөптөдиринге Мадрид-
ке ам болур ужуражышкын
үзүндө чөптөдирин дуга-
рынын эржежок чугулазын
чүткүлдүг онзалеп демдегилден.

АКШ-тын эң реаксылыг им-
периалист бөлүктөрү бө-
чөптөдирин бөдүрерин
күштелдирип, бөдүрүн зем-
лечилерин олче чыгап турар
делегенин амыг байдалында
дең эргенин болган бир демей
айыл чок турарын прин-
цивин шыгыгы сагырынга
үндөсүлөш, чөптөдиринининин

ни дүжүреринче бөттүг эргил-
дени кылыры эржежок чугула
деп, «Берлинер чайтунг» со-
лун айткан. СССР биле ГДР
Варшава Керээсинин өске му-
рунелери-биле кады Европага
шериг талзы-биле дүшүрү-
лүг чоруту чавырыларын,
шериглерин уаураныштыр
турушкунуну деңгелин ку-
дулар талзы-биле хөмчө-
лөрүн бөттөдирин чөптө
алырын /мөн соңгаар-даа
оралдажыр дээрин эштер
Л. И. Брежнев биле З. Хонек-
ер онзалеп демдегилденер
деп, ол солун бижээн.

«ХӨЙНУ ӨӨРЕНИП АЛДЫВЫС»

НИКОСИЯ. (СЭТА). Олим-
пиада-80-ин организастаа
агелдегил ужура түдүр жай-
гамчык-ла болду деп, анва
болган парлада конференция-
зынга Киприяк Олимпиада ко-
митетинин президентин
Д. Деметриадес демдегилден.
Москва Олимпиадазынга Кипр-
ник киржилгени кипр спорт-
улу ужу-дугалыг болган,
хей чүбөдө өөренип алды-
мыс деп, ол чугаалаан. Алган
дүржүлгөсүн бистия спортчу-
ларыныс келер уенин маргал-
дааларында ажалдаар дөртүн-
ге бугурадыг мен.

РЕВОЛЮЦИЯНЫҢ КАМГАЛАЛЫНДА

АДДИС-АБЕБА. (СЭТА). Ре-
волюция эрге-чагырганы ду-
жүреринче, Эфиопиянын на-
ционал чангыс эвин болган
бүдүн-бүдүн демсизирлиг тур-
арын чарыларын улаган
кем-буруулук чимчениш-
кенин делегил импери-
ализм, контрреволюция бол-
ган башкаланынч бөлүлгө-
мизинерин консалтайн турар
деп, Эфиопиянын нингилел
болган куруне талзы-биле
айыл чок чорутуу министри
Тейссе Вальде-Селассие ме-
дегилден.

Боулуң баштаан министр-
ствозун тургусканында бээр
бир чыл онга турасааткан
делегил ажалып тур-
арын үзүндө чөбө чуга-
лап турар. Бо байаалдаа
эфиоп ажалыч чоннарын
мурунда сырып каттыжыш-
канын бугу хөмчө-биле
быжылаар, боттарын ий-
политикти деңгелин бедилер,
марксизм-ленинизмдин үн-
дөсүн өөренип база бот-
тарын төрөз чуртун камга-
лаар дөшт бөчө-чөптө хөм-
тулга демсизирлиг үнүктөр-
ге незде бөлөм турар сору-
гуп турар деп, ол онзалеп
демдегилден.

Министрствонун ажалда-
чылары болза, эфиоп револю-
циянын чаалап алышкы-
нарын камгалалында сери-
милелдиг турмуш, социалист
хөйүл дүрүмүнүн, прин-
циптерин шыгыгы уаурутук
болуруп, малбан улус мас-
сала дөштөдирин даанып
алган, ишти болган дагыш-
кы реакция уау шиптир-
лиг демсизир чорудар хуу-
лөгил деп, Тейссе Вальде-
Селассие чугаалаан.

курстар ажалын ажалтын
бедилер турар. Чангыс дуу-
сатарын сөзүгү суббота-
зында чөптө болганга «Пропа-
гандист хууш» эртерин. Пар-
тия комитеттеринин хуула-
зын—бөдүн хөстүгү шипы,
бидилерин, чүрөз эне ча-
гы хөргөсө—ажалды чө-
лдө коммунизмдин кичи-
дөдөсүне бараалдап турар
еки бугурутук санын чога-
лыр болган кичээгил-биле
хуулазыр.

Эртен чыл болза комму-
низмдин марксизм-ленинизм
өөрдегил организаста-
рында хөй-хөй чыл, солун
чүбөдирин берген. Ам болур
өтчөк-соңгулаады партия ку-
раалында болган конферен-
цияларга партия өөрдегил-
лик байдалын, эртен өөрде-
гил чылын түнелдерин бы-
жырылган-биле анализте-
р, бар чөптөдирин ивас-
ла, ажалды чоннарын поли-
тикти болган экономикти
өөрдегил улам сайыра-
гачылар тарагы хөмчөдөр
ажалдап кылдыр эржежок
чугула.

Партия организациаларын,
пропагандисттерин ху-
лазын ханы болган чога-
дычы дөшт-биле шиптедир ал-
ган турарында. Коммунизм
партиянын ишти болган
дагышкы политиказын
боттадырар дөшт,
чөп кырында коммунизм
болган тайынын
тиндегил дөшт эртен
дегил күжү-биле ажалдап ту-
рунгы коммунист бугу-
рүгү, совет кичиге дуулазыр.

(Август 9-та унген «Прав-
да» солундан алган).

СЪЕЗД АЖЫЛЫН ДООСКАН

НАРАНАС. (СЭТА). Венесу-
эланын Компартиянын VI
съездин ажалын дооскан.
ВКП-нин хуулазын чангыс
эвин улам өзүп орамын
демде-биле «Ол эрпик,
марксизм-ленинизмдин бол-
ган пролетаржы интерна-
ционализмдин принциптеринге,
тайбын болган бугу уластарын
хосталган дөшт дөштө-
гел кичи төрөдөгенин де-
мселдин—идеалдарында ве-
несуэла ажалыч чоннарын
дайынч отрядын шыны-
зын көргүсөк.

Съездин киржечилери
ВКП ТН-нын өтөк иваселки,
партиянын политикти де-
ларизация болган програм-
мазын чүбүлгөсүн, ол ышкан
организастыг характерин айт-
тырыларын талзы-биле
каш-ла шиптирлерин хуулап
алган.

Политикти декларация—
өртөк-үнгөн адралышканын-
га, инфляция болган мо-
нополист капитал-биле сы-
ры хөмчөдө уулу дөштө-
дөдирин кара туралында
ажалдашканында уулу,
боттарын эртерин камга-
лаар дөшт шиптирлерин де-
мсел калбак ажалды мас-
салаарын баштарып шыдаар арга-

шинегил чангыс аял фронт
кылды сырып каттыжычы
коммунистерге болган де-
мо-кратыг өске-даа күстө-
кыйтыр-дыр.

ВКП-нин чаа программазын-
да делегенин чугула айт-
тырылар болган Венесуэ-
ланын ишти политикти база
экономикти байдалын
чангыс айттырылар дөшт
агы талзы-биле, марксизм-
ленинизмдин турарында ажал-
тоз.

Куш-ажалыч чонкул бай-
далын баксыраалын болган
капитализмдин шалар хал-
дашканын дугайы Венесуэ-
ланын дөштөдирин күстө-
лүл дүрүмүн документтер
илергелеткен. Оон-биле
хөмчөдөр венесуэла комму-
нистер чонун калбак дөштө-
дөдирин эрге-ажалдарында
таарышты үнелен социал-
экономикти чалотылааларын
боттадырычы болган чур-
тун дөштө хамалышкы-
чоруту чылын алырчы, чө-
лдө алган каш тозаргай хө-
мчөдөр саналаар.

Съездин ажалын венесуэ-
ла хуулу партиянын уулу
оогоннарын соңгап. ВКП-нин
Чингине секретарына Хесус
Фабрикс, партиянын дарга-
сына Густаво Мачадоу база
түнелде чугаалаан.

КЫДАТ: тибет улустун түрөңгү байдалы

ПЕКИН. (СЭТА). Тибет ав-
тономун районун админист-
ративти түрө—Лхаса хоорай-
нын чуртукчон чону түрөңгү
байдалга уулаанышканын
демде кылдыр чофта чаа
массалаг демонстрациян ор-
ганизастаан. Ол уулааныш-
кын болза Кыдатта биче буу-
рай уластарын мөчүп да-
лаар маонис политиканын
улам калбарып турарын ба-
дыктаан.

Лхасага болган эрге-чагыр-
га уулаанган ол уулу те-
дедирининин ажалын
журналистер база көргөн. Пе-
кин уулу чаа ону чыгыр
базы-биле хамык буруу-
турукчу ышкан, «дөрт
дөртөдө» кырыча чөйү
каап турар. Ынды барымда
кылдыр берге, чүбө дөштө
«дөрт дөртө» дөрт кичи-
лери эрге-чагыргалар дүжү-
рүлгөдө болган. Ычанга
национал биче буурай уу-
лаанын ажалдап-чуртала-
нын чыл келген тууш бас-
кылар, оларын дугайында
мөчөдөр кыл болган чангыс
лашкын парладаа көстүп
көзү турар.

Тибетти Кыдаттын автоном-
ду район боттадырышкын
бээр бөдүн кичилерин амы-

дырал-чурталаагы дык бас-
кыраан деп чангыс солунар
бижээн. Синцзинга болган
Иштин Моода байлаа-ла-
нарын бооп турар. Тибетти
болган өске-даа национал мо-
журларын чонун кылдап уу-
тулга каш он чылынын дү-
гуулаа бөчө-чөптө кыжы-
биле чыгыр келген. Оон а-
гыда ол чөлдөсүн үндөсүн
чонун шуут чок боттадыр
дирер сорулга-биле маонис
гегемонист «кыдычышкы-
ны» деп политиканын каш
чыл улаштыр боттадырыш-
келген. Чыжээдөргө, 50 чыл-
дарын төнүзүндө эгелээш
Тибетте мун-мун кылдарын
массала-биле көжүрүп эге-
лөө. Ол кылдар Лхаса хоорай-
нын дөштөдирин эки хөргө-
сүлүг, бойду-байлактыг чө-
лдөсүн ээлей берген. Удаткан
чөк Лхаса хоорай боту кыл-
тар болган административти
төп аларган. Оон аягыда 300
муң ажал кылдап шериглерин
баа кылар. Ол шериглерин
кол шыгы болган баазы ба-
ла-ла Лхаса хоорай аларган.

«Култура революция»
деп алаар үндөдөгил Тибет
база-ла таварышкан—мун-
мун хуулейинер, пазадан
тибет культуранын арине ту-
раскааларын үрөп, тус чө-
лдөсүн

ниң чөнтүң национал чак-
чыларын бөштөп дорамчы-
лаан. Эрте бурунги тибет би-
жиктин сүдүлүгүн өрттеди-
келер.

Хөй санын кылдап шериг-
лерин чөмчөдөр-биле чоңга
аар үндүрүгү онаганын
соода Тибет экономиканын
кол адмыр болур, мал ажалы
хооураан.

Тибетти болган өске-даа
национал районнардын «эко-
номиканын сайырадыр чүбө-
деп хооун чулурушкуну-биле
боттадырар хөмчөдөр ол
чөлдөсүн экономикадаа чө-
лдөсүн багыт салдыр чө-
лдөсүн. Чыжээдөргө, Тибетте,
канды-даа экономикти са-
нашкын, үндөсүн чоңга тур-
гускан үлөштүр бугуруткелери
бөдүн чоңга чүн-даа бер-
бөө, халы-даа мурунда тур-
ган ус-тымыш ажалын сан-
дарыган. Тибет чонун есту-
рун өөрчөткөн таразы арбай-
нын орунуга таразы-тасты
тарылды эгелөө. Оон түнелде
тибеттерин жөбай дала-
мында кылып алыр кол чөм
болур пангалы деп чөм ты-
ылбааста берген.

Национал районнарга бооп
турар бугу чүбөдирин «дөрт
дөртөдө»

